

Istabu stāsti

diptihs "Mājoklis. komentāri" lasāms kā veltījums seksuālās sievišķības pieredzei.

Dzīvokļa noslēpumainību vairo tas, ka daļa iemītņu nav pazīstami, tie ir gidi, kuri sagaida un pavada no epizodes uz epizodi, tie ir dejojoši jaunieši, tas ir amatiertieris Raivis Vidzis, kas ir galvenā persona virtuves epizodē, tas ir noslēpumains vīrietis aiz loga, kas stāvot uz garāžas jumta, pūlas sazvanīt istabā uz galda zvanošo telefonu.

pārdzīvojums), nevis uzjunda emocionālu reakciju vai asociācijas ar savu personisko pieredzi.

Toties unikālu piedzīvojuma sajūtu raisa spēles telpa ar savu īpašu atmosfēru, tā kļūst par iedarbīgu izteiksmes līdzekli, tā ļauj tuvoties sieviešu atklātības izsmalcinātībai. Pusotru stundu ilgās tikšanās notiek lieliskā atmosfērā, kur nozīmīgs

bu. Visām varonēm ir vīrišķa U. melnbalts foto. Vienalga, vai šo mazo necilo bildīti kāda izvelk no grīdas slepenā dēļā vai piekarina ar veļas kņāgi, vai noliek saudzīgi aiz stikla, lielākā vērtība, izrādās, ir stabilas dzīves draugattiecības.

Komentārs #1

Pirmā Dailes teātra daļa paliek atmiņā ar lipīgu melodiju dzejas rindām "kamēr tu piedzimi" ar uzsvētu sinkopu uz burtu "m", gluži kā dungājamaizs motīvs, tas seko vēl ilgi pēc izrādes.

Tomēr jutekliskais šajā izrādē paliek vairāk nosaukts, mazāk sajūtams šeit un tagad. It kā paplašinot sievietes stāstu un piešķirot sociālu un eksistenciālu mērogu, jūtīguma manifestācija griežas pretēji. Atsevišķu sadrumstalotu ikdienas notikumu virpulī notiek it kā griešanās hipnotiskā sajūtā, kas nogurdina. Vienas balss, vienas dienasgrāmatas sadalījums vairākās lomās tomēr atņem vēstījumam intimitātes kodu. Izsekot katram no četriem aktrīšu individuāliem stāstiem nav iespējams. Kad atsevišķos brīžos priekšplānā un nesaskaldīts izvirzās vienas aktrises monologs, epizode raisa emocionālu aizķeri. Gribas turpinājumu, taču to pārcērtums, mūzikas ritms, atkal un vēlreiz. Iespējams, izrādes centrs plānots kā koptēla performatīvā iedarbība, taču tad tajā zūd individuālā daļa. Daudzu mirkļu uzzibsnījumu kosmosā zūd gravitācija, un pat lieliskā (kā vienmēr) Katrīnes Neiburgas video grafika šķiet atsevišķs stāsts, kas saslēdzas ar kopīgo vēstījumu tikai epizodiski. Savukārt izrādes pēdējā piektdaļa, kas veltīta Terēzes un vecāku dzīves posma hronoloģiskai ainu secībai, piesaista ar vēstījuma potenciāla detalizētu un vienotu izvērsumu, raisot vairāk telpas empātijai.

Abas izrādes ar kopīgu plašu atvēzienu ir ievēriības cienīgs notikums skatuves un performanču mākslas kustībā, kas tēmai "sievietes ķermeniskums" piešķir aktualitāti un rosina publikas un katra pieredzes personisku pārvērtējumu. Šķiet, ka brīdis ir īstais, pirms gandrīz divdesmit gadiem Dž. Dž. Džilindžera iestudētā izrādē Īvas Ensleres "Vaiņas monologi" Dailes teātris raisīja vairāk mulsināša šoka terapijas efektu nekā veselīgas diskusijas sabiedriskajā telpā. **KZ**

«Ievēriības cienīgs notikums skatuves un performanču mākslas kustībā, kas tēmai "sievietes ķermeniskums" piešķir aktualitāti.»

PUBLICITĀTES (MARKO RASS) FOTO

Komentārs #1. Aktrises (no kreisās): Lelde Dreimane, Milēna Miškēviča un Katrīna Grīga.

PUBLICITĀTES (MARKO RASS) FOTO

Komentārs #2. Aktrise Katrīna Grīga.

Aktrīšu stāsti tomēr nav viņu pieredze, un te ir viena no atšķirībām no Annas Auziņas grāmatas dienasgrāmatas formāta nobidēm, kas kaut kādā mērā nodibina distanci (izņēmums ir K. Grīgas ainas piepildītais

ir dzīvokļa estētiski bagātīgs iekārtojums, jāpiemin jūgendstila flīzes, īpašu sienu gleznojumu istaba ar svēto tēliem, podiņu krāsnis, kokgriezumi sienu griestu paneļos. Dzīvoklis ar savu greznību, plašumu un auru, kas kā darbības vieta raisa drošas paslēptuves un vienlaikus labirinta sajūtu (jau minētā durvju spontāna atvēršana, aktrīšu iziešana, ienākšana, un jāpiezīmē, ka katrai telpai ir vismaz divas durvis.) Visu spēles laiku stāstus pavada nepārtraukts skaņas fons – uz verandas dejojošo jauniešu reiva mūzika, bez kuru dzīvās enerģijas viss notiekošais būtu tikai sajūtu muzejs.

Paradoksāli, ka kopsaucejs visām sadrumstalotajām un dažādos pieslēgšanās līmeņos izdzīvotām epizodēm ir neliels foto, ko katra aktrise rāda ar īpašu rūpī-

MĀKSLA

Rundāles pilskunga hobijs

Līdz 2023. gada 26. februārim Latvijas Nacionālā mākslas muzeja galvenajā ēkā skatāma vērienīga izstāde "Imanta Lancmaņa māksla".

EDUARDS DOROFEJEVS

Imanta Lancmaņa vārds nesaraujami saaudzis ar Rundāles pils tēlu. Ernsts Johans Bīrons, Frančesko Bartolomeo Rastrelli un Imants Lancmanis ir kā simboliska trīsvienība, kur katra sastāvdaļa ir izšķiroša: tie ir trīs pamatelementi, bez kuriem pils neeksistētu. Tomēr interesanti pafantazēt, kāds būtu Imants Lancmanis bez pils? Viennozīmīgi viņš turpinātu pētīt Latvijas kultūras mantojuma likteņgaitas un neapšaubāmi daudz vairāk laika veltītu gleznošanai. Bet kā izskatītos viņa glezniecība bez pusgadsimta, kas aizvadīts rūpēs par pili, bez šīs grandiozās dzīves misijas – radīt pasauli, kuras vairs nav? To var tikai minēt. Imanta Lancmaņa lielā mākslas retrospekcija, kas šobrīd apskatāma Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, kārtējo reizi apliecinā, ka viņa paša dzīves gājums un līdz pilnībai izkoptā ētiskā un estētiskā stāja ir visunikālākais mākslas šedevrs.

Tā ir pirmā tik plaša Imanta Lancmaņa glezniecības retrospekcija, kur ne tikai publikai, bet arī pašam māksliniekam ir iespēja vienkopus ieraudzīt darbus, kas tapuši gandrīz septiņdesmit gadu laikā: no mākslas skolas laika gleznojumiem līdz pat šodienas darbiem, kas vēl top, lai pēc

PUBLICITĀTES (NORMUNDS BRASLIŅŠ) FOTO

Imants Lancmanis. "Klusā daba". 1969. Audekls, eļļa.

pāris mēnešiem aizpildītu izstādē konceptuāli atstātos tukšos rāmjus. Šķiet, ka jubilejas tipa izstādei jābūt pompozai, bet ekspozīcija atstāj drīzāk klusas un padziļinātas sarunas iespaidu. Varbūt atbrūņo paša mākslinieka absolūtā vaļsirdība, gatavība stāstīt par sevi un mākslas procesu, detalizēti skaidrot darbu tapšanas mērķi un nolūku, savu glezniecības stilu un ierosmes avotus. Izstādi papildina mākslinieka komentāri teksta un audio formā, kas ļauj atrast vajadzīgo kamertoni katrai darbu sērijai. Ekspozīcijas telpiskais risinājums izstādei piešķir zināmu intimitāti, jo, pārvietojoties pa mazu kabinetu labirintu, šķiet, ka esi nokļu-

vis Lancmaņa paradoksalajā prātā, kur apgaismības ideāli sadzīvo ar reliģiju un mistiku, kara šausmas – ar pļavu ziedu trauslumu, bet fotoreālistiska, racionāla forma – ar emocionālu vēstījumu.

Lancmanis izmēģinājis visdažādākos žanros un visos nonācis līdz vienam kopējam principam – jebkāda stilizācija ir jāatmet un ar krāsu palīdzību jāradā tikai dieva radītās pasaules patiesā seja. Atšķirībā no Vilhelma Purviša, kas meklēja būtiskāko dabas tēlu, lai to atīrītu un parādītu skaidri kā universālu formulu, Lancmaņa preeja seko 19. gadsimta reālisma uzskatiem par dabiskuma un dabas patiesīguma ne tikai estētisko,

«Pasaule, kas zudusi pēc Pirmā pasaules kara, ir viena no centrālajām tēmām Lancmaņa glezniecībā.»

PUBLICITĀTES (NORMUNDS BRASLIŅŠ) FOTO

Imants Lancmanis. "Pašportrets pie Sējas ozola 2019. gada 27. septembrī". 2021. Audekls, eļļa.

bet arī ētisko vērtību. Nevajag izdomāt shēmas un stilizācijas. Jāņem vienreiz un jāuzglezno, piemēram, Zemgales ainava dažādos gadalāikos tāda, kāda tā ir, un tā būs pareizā rīcība. Līdzīgi arī ar klusajām dabām, kur mākslinieks izgājis likumainu radošo eksperimentu ceļu, sākot no slavenās 1969. gada kompozīcijas ar konservu kārbām, kur mākslinieks sadzīviski apspēlēja Rietumeiropas vecmeistaru kluso dabu uzstādījumus, turpinot ar 17. gadsimta flāmu dekoratīvo ziedu vītņu kopijām un rūpīgu un detalizētu baroka glezniecības paņēmieni atdarināšanu, noslēdzot ar neitrāli objektīvu ziedu kompozīciju atveidošanu. Skrupuloza dabas kopšana brīžiem dod ļoti salonisku rezultātu, bet, ja uz to skatāmies kā uz hobiju, kas nes māksliniekam profesionālu gandarījumu un terapeitisku efektu, tad visi jautājumi automātiski izgaista.

Turpinājums 8. lpp.